

linae, & anseres essent ferae naturae? nec Imperator inquit: unius gallinae, aut anseris detentorem furti reum fieri, sed plurali loquutione utitur, ibi: *Et qui lucrandi animo, ea animalia detinet, furtum committere intelligitur.* Unde textus ille nullo modo favet adversariis, Molin. ubi supra dict. num. 3.

86 Non itidem obstat l. vulgaris, ff. de furt. pro cuius solutione notandum est, rationem dubitandi illius textus non fuisse, an pro modico tritici, seu modico vini actionem furti quis possit exercere? sed num qui partem alicujus rei furripit, teneatur pro tota, furti actione? quam licet non auferat, videtur, invito domino, contrectare, quia dum partem tollit, corpus totum contrectat; quaestio haec fuit Ulpiano proposita per exempla modii tritici ex acervo, & modici vini ex do-lio ablato, nam videbatur totius acervi, vel do-lli furtum fuisse commissum; sed Consultus id in-ficiatur in haec verba: *Sed verum est in tantum eum actione furti teneri, quantum abstulit.* Qui-bus controversiam veterum Consultorum gene-raliter decidit neque affirmavit, in exemplis ibi positis dari furti actionem, de quo non fuerat in-terrogatus, & quamquam verba aliud insinua-rent (quod negatur) non est illis standum, sed Le-gislatoris menti; argum. l. generaliter 6. in princ. C. de inst. & subst. cap. humanae 11. 12. quest. 5. Jason in l. juris gentium, §. ait Praetor numer. 15. ff. de pact. Del-bene supra tom. 2. cap. 16. dub. 37. num. 5. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 48. n. 45. Barbof. axiom. 222. numer. 1. Qui solum intendit dubium praecipuum definire, non de aliis statuere, quae altiore indagine exi-gent, cum nullo jure expresse caveatur, pro rebus adeo exiguis furti actionem competere; & cum verba quae obstant, posita sint in relatione ca-sus, & non in decisione, de illis non est cu-randum; Carleval. tom. 2. disp. 8. numer. 33. Bernard. Diaz reg. 781. Guttier. practicar. lib. 3. quest. 17. num. 61.

Verf. Sed ut reus.

88 Ecclesiae enormissime laesa de jure communi re-stitutionem usque ad triginta annos conceden-dam fore, cum D. Covarr. resolvunt communi-ter DD. Guttier. d. q. 69. num. 18. Parlad. dif-fer. 114. num. 4. Costain d. §. & quid si tantum, part. 2. a num. 83. Caldas in d. l. si curatorem, verbo, Infra legitimum, num. 10. Morl. sup. d. tit. 5. in pralud. num. 16. in fine, Sforc. Odd. sup. qu. 19. n. 92. Beroi. conf. 177. num. 40. quamvis Garcia de expens. cap. 18. num. 37. hoc auxilium ad quadraginta annos extendat, & Sua-rez allegat. 21. num. 4. ad aliud quadriennium, praeter elapsam restringat.

Ad Num. 13.

89 De intellectu l. fin. tit. fin. p. 6. videndi sunt Greg. Lop. ibi Gloss. 8. Cevall. tom. 1. q. 536. num. 16. Guttier. d. num. 18. Herm. d. l. 56. gloss. 11. & 12. num. 127. Pinel. in d. l. 2. part. 2. cap. 1. num. 27. in fine, & quos isti allegant.

Ad Num. 14.

90 Quod dict. l. fin. etiam in secunda parte intelli-genda sit de restitutione in integrum, & non de remedio d. l. 2. C. de rescindend. vend. verius videtur ex textus verbis; atque ita tenent cum D.

Covarr. Greg. Log. Guttier. Roder. Suar. & alii; quicquid alii non pauci sentiant, & in hujusmodi restitutione enormissima laesio erit; quae dimidiam justii pretii egreditur, de quo supra ad num. 11. verf. Secundo ex his etiam.

Verf. Nec enim ibi: *Quamvis hac differentia.*

Hanc doctrinam communem appellat Hermos. 91 dict. gloss. 11. & 12. num. 114. In contrarium, ubi quaestionem movet, ac resolvit, de qua dictum est: ad num. 11. verf. Tertio hinc deducitur, num. 68.

Verf. His omnibus.

Certius videtur restitutionem fuisse ex justitia concessam, quia Ecclesia fuerat enormissime laesa, ut ostendimus supra ad n. 10. fructus autem non repetit Monasterium, quia nec si intra quadriennium ageret, illos haberet, propter obsequium a vassallo acceptum. Nec refert, quod illi exceperint aestimationem laboris servitii exhibiti: quoniam in dubio excessus talis non praesumitur, sed fru-ctus creduntur correspondere labori; Escobar de ration. cap. 16. num. 53. neque aliud fuit per Mo-nasterium probatum, quod solum intendit, sibi vil-lam restitui, quam, cum non expediret, necessitate cogente alienavit, sive in feudum concessit. Imo quamvis praetenderet partem fructuum sibi restitui, relicto vassallo, quod equum foret pro labore, non obtineret; nam feudatarius dum onera feudi sustinet, omnem ejus utilitatem meretur, neque fru-ctus commensurantur obsequiis sed quotquot nascuntur, illi cedere debent pro fidelitate, subjectione, ac servitiiis exhibitis domino; quapropter in datione in feudum non est locus remedio l. 2. C. 95 de resc. vendit. nisi quando feudum conceditur ob-pensionem in singulos annos solvendam, ut docent communiter DD. Barbof. in collect. ad eum textum num. 29. & 30. Hermos. in l. 56 gloss. 4. num. 15. Castrenf. in d. l. 2. num. 13. Bald. num. 7. Salicet. num. 10. Cagnol. num. 207. Padill. num. 29. Pinel. part. 1. cap. 3. num. 2. Rebuff. in tract. de rescission. contract. §. unic. gloss. 15. n. 11. Ant. Gabr. lib. 3. de tit. empt. conclus. 1. num. 74. Matienz. in l. 1. gloss. 8. num. 7. tit. 11. lib. 5. Recop. Fachin. 96 controvers. lib. 2. cap. 22. verf. Nec hinc sententia. Quo casu proprie feudum non est, sed transit in emphyteusim, vel contractum innominatum; Greg. Lop. in l. 1. tit. 26. part. 4. gloss. 2. Bald. in l. liberti, col. fm. C. de oper. liber. Marefcot. variar. lib. 1. cap. 63. num. 5. & 6. Ex quibus junctis, quae diximus supr. ad num. 10. deduci-tur, Monasterium in dict. cap. ad nostram, non po-tuisse fructus, aut partem eorum petere, licet ex justitia fuerit restitutum.

Ad Num. 15.

In restitutione justitiae fructus venire; secus in illa, quae gratiose conceditur, omnes fere con-cordes sentiunt Interpretes; Cevall. dist. quest. 536. num. 19. Anton. Gom. 3. tom. variar. cap. 13. num. 38. in fine, Noguier. alleg. 8. num. 37. cum sequentibus, Guttier. dist. quest. 69. Cyriac. dict. tom. 2. controvers. 321. num. 77. & 78. Odd. ubi supra, quest. 45. artic. 2. sub num. 13. & quest. 99. artic. 14. num. 123. 131. Lara in l. si quis a li-beris, §. sed utrum, a numer. 9. ff. de agnost. lib. Farinac. in prax. quest. 5. numero 44. Carol. de Tapia in rubric. de constitut. Princip. cap. 3. num. 29. 38. Ponte decis. 25. numer. 9. 10. Peregrin. de jur.

jur. Fisc. lib. 5. tit. 2. num. 61. Tiraquel. in l. si unquam, verbo, Revertatur, num. 276. C. de re-voc. donat. Greg. Lop. in l. 2. gloss. 5. tit. 32. p. 7. Boer. decis. 98. n. 5. eam tamen distinctionem im-pugnat late Molin. de just. & jur. tom. 2. disp. 575. ex num. 4.

AD CAPUT IV.

Coram quo Judice sit in integrum restitutio petenda.

SUMMARIUM.

- 1 Restitutio in integrum petenda est coram Judice ejus, adversus quem postulat.
- 2 Restitutio incidenter postulata petenda est a Judice causae principalis.
- 3 Judex loci contractus est competens ad concedendum in integrum restitutionem circa illum.
- 4 Judex loci rei sitae, an sit competens ad restituendum in integrum, quando actione reali restitutus acturus est?
- 5 Qui est Judex causa preparata, cognoscere de causa preparata potest.
- 6 Judex loci rei sitae competens est, quoties de ea vindicanda tractatur.
- 7 Ecclesia petens restitutionem contra laicum, ipsius Judicem debet adire.
- 8 Bona patrimonialia Clericorum gaudere negatur privilegiis rerum Ecclesiasticarum: Contra, num. 14.
- 9 Clericus postulans in integrum restitutionem contra laicum, coram seculari Judice comparet.
- 10 Fallit, si contraria vigeat consuetudo.
- 11 Vel si negligens sit judex laicus.
- 12 Ecclesia, & Clerici pro rebus Ecclesiasticis gaudent privilegio, l. unica, C. quando Imper. inter: sed non pro nobis patrimonialibus ipsorum.
- 13 In Hispania vetitum est, ne Clerici laicos ad tribunalia Ecclesiastica trahant, & sic ob-servatur.
- 14 Bona patrimonialia Clericorum obtinere privile-gia rerum Ecclesiasticarum qui docent.
- 15 Fundamentum praefatae sententiae refertur.
- 16 Bona patrimonialia Clericorum sunt sub speciali Dei dominio.
- 17 Patrimonium, ad cuius titulum quis sacris ini-tiatur, non est privilegiatum, ut bona Eccle-siastica.
- 18 Contrarium verius esse probatur.
- 19 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis Ordini-bus insignitur, alienari non potest, nisi Cleri-cus sufficiens beneficium obtineat.
- 20 Subrogatum sortitur naturam ejus, cujus loco subrogatur.
- 21 Cessante causa, cessat effectus.
- 22 Utrum desideretur citatio ad relaxationem jura-menti? qui disputant.
- 23 Ad relaxandum juramentum, simulque rescinden-dum contractum, citatio praerogatur.
- 24 Ad relaxationem juramenti solum ad effectum agen-di, non desideratur citatio: de quo infra n. 37.
- 25 Relaxatio an sit concedenda illi, qui in perju-rium jam incidit? remissive.
- 26 A quo Judice petenda est relaxatio juramenti ad effectum agendi, qui tractant.
- 27 Dupliciter quis liberari potest a vinculo juramen-ti ad effectum agendi, & quomodo.
- 28 Per juramentum in contractibus additur foris foro. Faria addit. ad Covar. Tom. 4.

- 29 Factum Judicis, censetur factum partis.
- 30 A quibus Judicibus concedi possit relaxatio ad effec-tum agendi, late explicatur.
- 31 Solus Judex, qui de contractu jurato habet cognitio-nem, potest concedere relaxationem, per quam ipse contractus irritus fiat.
- 32 Potestas relaxandi juramenta ad effectum agendi est penes Ecclesiasticum Ordinarium.
- 33 Legatus de latere est Ordinarius in tota provincia, cui missus est.
- 34 Nuntius Apostolicus, qui in Hispania residet, rela-xat juramenta ad effectum agendi, & sine citatione, secus Ordinarius, qui de consuetudine citat.
- 35 Ad obtinendam relaxationem ad effectum agendi, probanda est causa legitima, saltem semiplene.
- 36 Potest in eodem libello peti in integrum restitutio, & simul proponi actio, quae, illa concessa, est com-petitura.
- 37 Magis communis sententia docet, non desiderari ci-tationem ad relaxandum juramentum ad effectum agendi, de quo supra num. 24.
- 38 Data absolutione ad effectum agendi, juramenti vin-culum permanet quoad caetera.
- 39 Non eget nova absolutione, qui eam obtinuit ad effe-ctum agendi, si contractus rescindatur.
- 40 In obligationibus conceptis in forma Camerae Aposto-lica non datur relaxatio ad agendum.
- 41 Relaxatur juramentum ad effectum excipiendi, sed non reconveniendi.
- 42 Obtenta absolutione ad effectum agendi in casu au-thent. Sacramenta puberum, minor debet pe-tere restitutionem, ut contra validum contractum.
- 43 An enormiter laesus in contractu jurato possit agere, non obtenta relaxatione juramenti?
- 44 Potest, si consistat de lesione, alias non.
- 45 Jurans actum metu compulsus agere sine relaxatione non potest; sed contra observatur.
- 46 Judex causa preparantis est competens quoad cau-sam preparatam.
- 47 Judex Ecclesiasticus, qui relaxat juramentum ad a-gendum, an possit de contractu cognoscere?
- 48 Judex Ecclesiasticus cognoscit inter laicos ratione ju-ramenti adhibiti in contractu.
- 49 Judex contractus est judex distractus.
- 50 Laici conveniri possunt apud Ecclesiasticum judicem pro violentia Ecclesiasticis, vel eorum rebus illata.

Restitutionem in integrum postulari debere co-ram Judice ejus, contra quem intentatur, do-cet Ant. Fabr. in suo Cod. sub. tit. ubi, & apud quem: defin. 1. & defin. 3. numer. 6. Oddus, de in integ. rest. quest. 15. num. 39. & quest. 32. num. 108. Surd. conf. 266. num. 9. Cyriac. tom. 2. contro. 380. num. 56. Carleval. de judic. tom. 1. disp. 2. numer. 192. Rodrig. de ann. reddit. lib. 1. quest. 18. num. 5. Guttier. canonic. question. lib. 1. cap. 34. num. 8. Molin. de just. & jur. tom. 2. disp. 575. num. 23. Tondut. de prevent. ju-dic. 1. part. cap. 18. num. 9. cum sequentibus, Bernard. Diaz reg. 219. verf. Secundo fallit, Marant. de ordin. judic. p. 6. §. & quandoque appellatur; num. 118. verf. ult. Mauric. de in integ. restit. cap. 31. Morla. in empor. part. 1. tit. 5. in pralud. num. 11. verf. Quarta, & ultim. Rebuff. ad leg. Gall. tom. 2. tit. de restitut. in praefat. num. 18.

Quod verum est, cum restitutio petitur principa-liter, nam si incidenter postuletur, Judex causae principalis est competens, licet alias eam concedere non possit; facit cap. causa 9. §. delegati, de in in-teg. restit. & l. fin. in fine, C. ubi, & apud quem Cy-riac. d. contro. 380. num. 13. ubi alios refert, & contr. 381. num. 44. Oddus dict. quest. 32. num. 75.